

Utbildningsinspektion i Vilunda gymnasium

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	6
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	12

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Vilunda gymnasium den 7 – 10 mars 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Vilunda gymnasium, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Vilunda gymnasium intervjuades elever, lärare, elevvårdspersonal, studie- och yrkesvägledare och skolledning samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i de flesta klasser och på samtliga program. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen. Vid inspektionen deltog fyra elevobservatörer från gymnasieskolor i Stockholmsområdet. Deras minnesanteckningar utgör också en del av underlaget för inspektionen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Vilunda gymnasium	Antal studerande
Gymnasieskola	1 047

Vilunda gymnasium anordnar åtta nationella program, individuella program (IV) samt ett specialutformat program med internationell och tvärvetenskaplig profil (SMIN). De nationella programmen är Barn- och fritidsprogrammet (BF) med en lokal gren Friskvård, Byggprogrammet (BP), Elprogrammet (EC), Handels- och administrationsprogrammet (HP), Hotell- och restaurangprogrammet (HR), Naturvetenskapsprogrammet (NV), Samhällsvetenskapsprogrammet (SP) och Teknikprogrammet (TE). Samtliga program utom Hotell och restaurangprogrammet är förlagda till huvudskolan mitt i Upplands Väsby centrum. Hotell- och restaurangprogrammet finns i lokaler i Infra City, 5 kilometer därifrån. 57 procent av kommunens elever går i Vilundagymnasiet. 27 procent av eleverna vid skolan kommer från andra kommuner, främst Sigtuna och Sollentuna med vilka kommunen har samverkansavtal.

Vilundagymnasiet är sedan några år indelat i tre sektorer. Inom varje sektor finns en rektor och en biträdande rektor, som har fördelat ansvaret för de olika utbildningarna mellan sig. En verksamhetschef är chef för rektorena och ansvarar bland annat för samordning av skolans verksamhet. Lärarna inom sektorerna är organiserade i arbetslag efter programtillhörighet. De har sin huvudsakliga undervisning inom sin sektor. Skolans lokaler är huvudsakligen fördelade efter ämnen/ämnesgrupper, där också lärarna har sina arbetsplatser. De flesta av lärarna är mentorer för en grupp elever.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Vilunda gymnasium och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Eleverna på Vilundagymnasiet har en god studiemiljö och känner sig trygga. Kränkningar av olika slag förekommer sällan. Skolan behöver dock förbättra sina kunskapsresultat. Elevernas möjligheter att ta ansvar och vara delaktiga i undervisningen och i skolan som helhet behöver också förbättras. Likaså behöver skolans förutsättningar för ledning och styrning av verksamheten förtydligas. Lärarna vid skolan har i hög grad utbildning för den undervisning de bedriver och också skolans resurser i övrigt ger förutsättningar för ökad måluppfyllelse.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör förbättra elevernas kännedom om de mål och betygskriterier som gäller för respektive ämne och program.
- Skolan måste analysera de i relation till rikssnittet låga kunskapsresultaten samt vidta åtgärder för att förbättra elevernas kunskapsresultat.

- Skolan bör följa upp vilka resultat som nås genom skolans arbete med de mål att sträva mot som anges i läroplanen.
- Skolan bör förbättra sin uppföljning av de elever som går från individuellt program till nationellt program.
- Skolan bör förtydliga de demokratiska formerna för inflytande och förbättra elevernas möjligheter att påverka undervisningen och skolans arbete i övrigt.
- Lärarna bör organisera sin undervisning så att eleverna upplever undervisningstiden som meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.
- Lärarna bör förbättra uppföljning och utvärdering av undervisningen.
- Skolan bör förbättra sitt arbete med individuella program så att eleverna förbereds för studier på ett nationellt program.
- Skolan bör förbättra sitt arbete för att säkerställa en likvärdig och rättssäker bedömning och betygssättning.
- Skolan bör förbättra arbetet med den lokala arbetsplanen genom medverkan av elever.
- Skolan bör göra en översyn av de lokala kurserna så att utbud och betygskriterier stämmer med författningarnas krav.
- Det pedagogiska ledarskapet vid skolan bör förbättras.
- Rektorn bör delta i elevvårdskonferenser i större omfattning.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Klassråd finns inte i alla klasser (4 kap. 3-4 §§ gymnasieförordningen).
- Arbetsplatsförlagd utbildning erbjuds inte i enlighet med författningarnas krav (5 kap. 15 § gymnasieförordningen).
- Alla elever som är i behov av särskilda stödinsatser får inte det och åtgärdsprogram upprättas inte för alla elever som behöver särskilda stödinsatser (8 kap. 1 och 1 a §§ gymnasieförordningen).
- Alla elever som läser på individuellt program får inte betyg (7 kap. 8 § gymnasieförordningen).
- Skolan erbjuder inte individuellt val enligt författningarnas krav (5 kap. 19 § gymnasieförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Verksamheten i skolan skall aktivt vara inriktad på att nå målen i de nationella styrdokument. Det förutsätter att såväl elever som personal och ledning har kännedom om vilka mål och riktlinjer som gäller.

De intervjuer som inspektörerna genomfört med representanter för eleverna visar att kunskapen om kursplanemål och betygskriterier varierar. Information om betygskriterier ges oftast i början av kursen men förklaras inte ytterligare och relateras sällan till målen. Det är också ovanligt att lärarna under kursens gång relaterar till målen. Många av de elever inspektörerna talat med har därför dålig kännedom om kunskapsmål och hur de kommer att bedömas och betygsättas. Detta gäller också programmålen för de olika programmen.

Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra elevernas kännedom om de mål och betygskriterier som gäller för respektive ämne och program.

Kunskaper

I tabell 1 och 2 redovisas de kunskapsresultat som Vilunda gymnasium uppnått under 2005 i relation till kursplanernas mål. Samtliga resultat är hämtade från den nationella statistiken.

Tabell 1: Nationella kursprov 2005 – andel elever med lägst betyget Godkänd

	Svenska B	Engelska A	Engelska B	Matematik A
Vilunda gymnasium	88	86	94	59
Riket	90	95	96	76

Resultatet i Matematik A ligger 16 procentenheter lägre än riket. Några program har emellertid ett ännu lägre resultat. För HR visar statistiken för de nationella kursproven 2005 att ingen elev nått betyget Godkänd. På HP har fem procent av eleverna nått betyget Godkänd och på BF 17 procent. Rektorerna uppger att man genomfört ett antal åtgärder för att komma tillrätta med de låga resultaten i matematik. Bland annat har man ökat stödresurserna, gett lärarna kompetensutveckling och inom vissa program ändrat organisationen. Vid inspektionstillfället hade inte någon uppföljning av dessa insatser skett.

Tabell 2: Sammanställning av resultat för Vilundagymnasiet läsåret 2003/2004/2005.

Vilunda Gymnasium	2001	2002	2003	2004	2005	Riket 2005
Behörighet till universitet och högskola (%)	78,3	81,0	78,4	80,6	80,7	88,9
Andel med slutbetyg från gymnasieskolan inom 4 år (%)	69	65	65,1	66,7	70,5	76
Genomsnittlig betygspoäng	13,2	13,4	13,0	13,1	13,1	14,1
Elever som började högskola inom 3 år (%)	29	32	40	41	46	46

När det gäller andelen elever som börjar högskola inom 3 år efter avslutad gymnasieutbildning redovisas en klart uppåtgående trend, vilket innebär att resultatet nu är i nivå med riket i övrigt. Statistiken gäller här elever som är folkbokförda i kommunen. Någon särskild uppföljning av de elever som lämnar Vilunda gymnasium görs inte.

Övriga resultat är för skolan som helhet generellt lägre än genomsnittet för riket. Den genomsnittliga betygspoängen för de olika programmen varierar mellan 15,3 för NV och 11,5 för BP. Förutom NV har enbart det specialutformade programmet SMIN en betygspoäng som ligger över genomsnittet för landet.

47,8 procent slutför sin gymnasieutbildning med lägst betyget Godkänd i samtliga ämnen vilket kan jämföras med genomsnittet för riket som är 63,4 procent.

Flertalet av de elever, som har ett individuellt program, kommer enligt studie- och yrkesvägledarna in på ett nationellt program. Skolan har dock ingen uppföljning av hur det går för dessa elever men har noterat att ett antal varje år kommer tillbaka till ett individuellt program. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra sin uppföljning av de elever som går från individuellt program till nationellt program.

Förutom program- och kursplanemål ingår i skolans uppdrag även mål som gäller elevernas generella kunskapsutveckling eller ”mål att sträva mot”. De elever som inspektörerna mötte hade ingen eller liten kännedom om dessa mål. Någon uppföljning av vilka resultat, som skolan når när det gäller dessa kunskapsområden, sker inte för skolan som helhet. En av de tre sektorerna följer emellertid årligen upp vissa av dessa mål genom en elevenkät och genom kommentarer i sin kvalitetsredovisning. De lärare som intervjuades menade att det främst är inom arbetslagen som planering och uppföljning av dessa områden sker. Det saknas dock för skolan som helhet en systematisk uppföljning och utvärdering av vilka resultat som nåtts till följd av arbetet med elevernas generella kunskapsutveckling, vilket medför att rektorerna inte har någon övergripande bild av skolans resultat inom detta område.

Kommunen genomförde 2004 en tillståndsbeskrivning som bland annat berör tänkbara orsaker bakom utbildningsresultaten i kommunens gymnasieskola. Skolan har emellertid inte gjort någon egen analys av vilka orsaker som ligger bakom de i förhållande till genomsnittet i landet låga kunskapsresultaten.

Utifrån ovanstående bedömer inspektörerna att skolan bör analysera de i relation till rikssnittet låga kunskapsresultaten samt vidta åtgärder för att förbättra elevernas kunskapsresultat. Vidare bör skolan följa upp vilka resultat som nåtts genom skolans arbete med de mål att sträva mot som anges i läroplanen.

Normer och värden

I läroplanen anges att skolan skall sträva mot att varje elev visar respekt för och omsorg om närmiljön samt att varje elev känner trygghet och lär sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra.

Två av de tre sektorerna har genomfört enkätundersökningar, som visar relativt höga värden när det gäller elevernas trygghet och trivsel. Enkäterna visar också att eleverna upplever att man möts med respekt både av personal och av andra elever. Detta stämmer också med inspektörernas intryck av en relativt lugn skolmiljö och en oftast god kontakt mellan elever och lärare.

Kvalitetsredovisningarna från de tre sektorerna visar att man inom vissa program har en relativt stor oanmäld frånvaro, något som också bekräftas av intervjuer med lärare och elever. Detta har skolan börjat arbeta aktivt med genom att anta en gemensam närvarostrategi. Frånvaron har också till viss del minskat. Inspektörernas intryck är dock att efterlevnaden av denna typ av gemensamma beslut varierar kraftigt inom skolan. De elever som inspektörerna mött bekräftar också att enbart vissa lärare konsekvent tillämpar den gemensamma strategin. Inspektörerna vill understryka att efterlevnaden av gemensamma beslut i skolvardagen är grundläggande för trovärdigheten i skolans demokratiska arbete.

I skolans uppdrag enligt läroplanen ingår att aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling.

Inspektionen visar på ett relativt lågt engagemang för det demokratiska inflytandet. Detta har framkommit i de intervjuer som genomförts med representanter för eleverna och genom iakttagelser i verksamheten. Det finns ett antal olika former för inflytande men de elever inspektörerna mött har en låg tilltro till dessa. Detta gäller såväl klassråd, elevråd som de sektors- och skolövergripande konferenser som finns. Intrycket är snarast att den flora av konferenser och råd som finns vid skolan har bidragit till en ökad oklarhet och förstärkt den känsla eleverna har av att inget händer med de förslag och synpunkter som de för fram. Se vidare nästa avsnitt Arbetsmiljö och delaktighet.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt läroplanen skall skolans lärare utgå från att eleverna kan och vill ta ansvar för sin inlärning och för sitt arbete i skolan och de skall planera undervisningen tillsammans med eleverna.

Enligt de elever som intervjuats är möjligheten att kunna påverka undervisningen och arbetet under lektionerna helt beroende av vilken lärare man har, vilket inspektörerna också konstaterat i samband med lektionsbesöken. Den möjlighet eleverna upplever sig ha att påverka arbetsformer, arbetssätt, redovisningsformer etc. varierar kraftigt och därmed också elevernas vilja att utöva inflytande. Detta bekräftas i de olika enkätundersökningar som gjorts, dels inom sektorerna och dels genom den undersökning som kommunen genomfört.

Alla som arbetar i skolan skall främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön och förbereda eleverna för delaktighet och medansvar och för de rättigheter och skyldigheter som präglar ett demokratiskt samhälle.

Som berörts i föregående avsnitt finns ett antal former för elevernas medinflytande på skolan: klassråd, elevråd, programforum, sektorsråd och skolkonferens. Dessa upplevdes dock av eleverna i de flesta fall just som former, i den mån de överhuvudtaget kände till dem. Klassråd upplevdes fungera väl inom ett par av programmen medan erfarenheten för många elever, som inspektörerna mötte, var att klassråd och mentorstid användes om läraren hade något att informera om och uppfattades sällan som ett redskap för att genomföra skolans demokratiuppdrag. I vissa fall användes tiden inte mer än vid något enstaka tillfälle under läsåret och då till att ge information. Sektorsråd och skolkonferens var okända begrepp för flertalet av de elever som inspektörerna mötte. Skolkonferens hade dessutom bara hållits vid ett tillfälle strax före inspektionen.

Vilunda gymnasium har ett aktivt elevråd, där dock de flesta klasser inte deltar. De elevrådsrepresentanter som intervjuades upplevde att de hade stor möjlighet att påverka genom sin kontakt med skolledningen. Uppfattningen bland eleverna på skolan var emellertid att elevrådet inte åstadkom något som eleverna på skolan märkte av.

Inspektörerna konstaterar att den formella strukturen för elevernas inflytande på skolan är otydlig och att eleverna i många fall inte vet innebörden av de olika konferenserna och därmed inte heller har möjlighet att använda sig av dem för att påverka. Vidare vill inspektörerna påpeka att skolkonferensen är föreskriven i gymnasieförordningen och avsedd för frågor som är av stor betydelse för eleverna. För att skolkonferensen skall kunna fullgöra denna uppgift bör den sammanträda regelbundet. Också klassrådet är föreskrivet i förordningen och skall finnas i varje klass. Enligt läroplanen är det rektorns ansvar att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Inspektörerna bedömer att skolan bör förtydliga de demokratiska formerna för inflytande och förbättra elevernas möjligheter att påverka undervisningen och skolans arbete i övrigt. Alla klasser har inte klassråd, vilket måste åtgärdas.

Skolverket vill uppmärksamma kommunen på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Vid inspektionstillfället hade Vilundagymnasiet en plan mot mobbning, som enligt eleverna också använts i de fall då mobbning upptäckts. Planen behandlade emellertid inte kränkningar mellan vuxen och elev. Inspektörerna förutsätter att skolan beaktar alla former av kränkande behandling i sitt fortsatta arbete.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Verksamheten i skolan skall aktivt vara inriktad på att nå målen i de nationella styrdokumenterna såväl i program mål, kursplaner som läroplan.

Vid de lektionsbesök, som genomfördes i samband med inspektionen, rådde i de flesta fall en lugn atmosfär och det fanns goda förutsättningar för eleverna att få studero. Den undervisning som pågick var av varierande kvalitet. Inspektörerna såg exempel på mycket goda och engagerande lektioner. Inom några program arbetade man aktivt med infärgning och utnyttjade kärnämnen för att ge redskap för arbetet inom karaktärsämnen. Inspektörerna såg också exempel på utvecklingsprojekt med direkt koppling till arbetet under lektionen. Det samlade intrycket var emellertid att dessa projekt ofta blev enstaka öar, som inte alltid togs tillvara av övriga kolleger eller skolledning.

Ett annat intryck som bekräftades av elever var att enahanda arbetssätt och arbetsformer förekom inom många ämnen. Den normala lektionsstrukturen bestod av genomgång, enskilt arbete och uppföljning. Oavsett lektionens längd var detta mönster dominerande. Skolan har inför detta läsår medvetet valt en schemastruktur som bygger på färre ämnen och längre arbetspass per dag vilket

ytterligare accentuerar behovet av varierade arbetssätt och arbetsformer. Enligt läroplanen skall olika kunskapsformer förutsätta och samspela med varandra. Elever gav också uttryck för att lektionstiden inte alltid användes på ett effektivt sätt. Några elever uppskattade att 20-30 procent av tiden gick bort genom avbrott eller väntan.

Inspektörerna bedömer att undervisningen vid Vilunda gymnasium uppvisar flera av de kvaliteter som återfinns i läroplanen. Variationen inom skolan är emellertid stor. Många av de elever som inspektörerna talade med upplevde att de inte uppmuntrades av sina lärare nå högre betyg än godkänd och därmed att utmana sig själva och sina kunskapsmål. Inspektörerna bedömer att alla lärare på skolan bör organisera sin undervisning så att eleverna upplever undervisningstiden som meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.

Vid inspektionen konstaterades att arbetsplatsförlagd utbildning (APU) inom EC erbjuds med fem veckor i stället för femton, som gymnasieförordningen anger. Det finns inget beslut om vilka delar av utbildningen inom programmet som skall arbetsplatsförläggas och därmed inte heller något tydligt mål med denna del av utbildningen. Inspektörerna bedömer att APU inom elprogrammet inte erbjuds i enlighet med författningarnas krav.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Läraren skall utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel, stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Organisationen av stödet till elever ser olika ut inom de tre sektorerna och det är i vissa fall oklart både för lärare och för elever vem som ansvarar och hur kedjan av åtgärder ser ut. Enligt skolledningen har ansvaret för elevstödsinsatser fördelats på rektorn resp. den biträdande rektorn. Detta innebär att rektorn inte deltar i alla elevvårdskonferenser. Inspektörerna vill göra ledningen uppmärksam på att rektorn skall ingå som ledamot i elevvårdskonferensen. Möjligheten att hålla sammanträde med elevvårdskonferensen utan att rektorn är närvarande får inte brukas i en sådan omfattning att skolan i praktiken kringgår förbudet för rektorn att sätta annan i sitt ställe. Inspektörerna bedömer att rektorn bör delta i elevvårdskonferenser i större omfattning.

Vilunda gymnasium har sedan hösten 2004 ett s.k. elevcentrum, där elever kan få olika former av stödinsatser. Det gäller såväl elever som riskerar att inte bli godkända på en kurs som elever som vill arbeta för ett högre betyg. Många av de elever som inspektörerna mötte kände emellertid inte till elevcentrum och vilken hjälp de kunde få där.

När eleven kommer till elevcentrum kommer han/hon överens med läraren där att arbeta tillsammans fem lektioner, varefter man utvärderar och tar ställning till eventuell fortsättning. Lärare och skolledning menade att elevcentrum utnyttjades flitigt och att det ofta var kö dit. Inspektörerna besökte elevcentrum vid tre tillfällen under inspektionen. Inte vid något av dessa tillfällen fanns någon elev på plats. Lärarna på elevcentrum har inte direktkontakt med den ordinarie läraren och uppger att man aldrig ser några åtgärdsprogram. De har därför inte tillgång till den ordinarie lärarens bedömning av elevens svårigheter eller

mål. Någon återrapportering till ordinarie lärare sker inte. Skolan hade vid inspektionstillfället inte heller gjort någon uppföljning av vilka resultat man når med de elever som besöker centret.

Rektorerna uppger att det finns rutiner för att identifiera behov av stöd hos eleverna. Främst är det mentorn som har ansvaret för detta. Eleven hänvisas sedan oftast till elevcentrum. I vissa fall ges stödinsatser inom respektive ämne i form av fler lektioner. Rektorerna menar också att alla elever som behöver det får erbjudande om stöd men att alla inte utnyttjar det. Representanter för elever och lärare, som inspektörerna talade med, hade emellertid ofta uppfattningen att alla elever inte får det stöd de skulle behöva. Inspektörerna konstaterar att skolans resultat när det gäller nationella prov och betyg bekräftar denna uppfattning. Det är rektorns ansvar att tillse att elever som behöver särskilt stöd och hjälp får det. Inspektörerna bedömer att alla elever som har behov av särskilda stödinsatser inte får det, vilket måste åtgärdas.

Skolledningen uppgav att ansvaret för att åtgärdsprogram upprättas låg på mentorerna. De lärare, som inspektörerna intervjuade, menade däremot att det var den undervisande läraren som måste ha ansvaret. Otydligheten i ansvaret medförde att alla elever som behövde särskilda stödåtgärder inte hade ett åtgärdsprogram. Detta måste åtgärdas. Det är enligt Lpf 94 rektorerna som har ansvaret för att åtgärdsprogram upprättas.

De individuella programmen vid Vilunda gymnasium är samlade inom en sektor och består av tre delar: IV-BAS, IV-HP och IV-Asperger. Inom IV-BAS samlas de elever som har som mål att börja ett nationellt program. Enligt lärarna nådde ca 86 procent av dessa elever sitt mål förra året. IV-HP är enligt skolan till för elever med långsam inläring och har anställningsbarhet som mål. Till denna grupp och IV-Asperger rekryteras merparten av eleverna från grannkommunerna, främst inom samverkansområdet. Dessa utbildningsgångar betraktas vid Vilundagymnasiet som fyraåriga och förbereder inte eleverna för att börja ett nationellt program. Inom IV-Asperger får varje år ett antal elever betyg från någon eller några nationella kurser. Elever inom IV-HP får dock inte i något fall betyg. Inspektörerna har tagit del av de kursplaner som skolan använder för IV-HP. I kursplanerna finns angivet att de är nivåanpassade till elever med särskilda behov och inte jämförbara med de nationella gymnasieprogrammen. Kursplanerna i vissa kärnämnen motsvarar enligt inspektörernas uppfattning snarast gymnasiesärskolans kursplaner. Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att arbetet med de individuella programmen på Vilunda gymnasium bör förbättras för att uppnå det främsta syftet med programmen, nämligen att förbereda eleverna för studier på ett nationellt program. Enligt inspektörernas bedömning är det inte förenligt med förordningen att eleverna inte får betyg på IV-HP.

Vilunda gymnasium hade fram till strax före inspektionen haft ett elevhälso-team med uppgift att stödja arbetet inom skolan. Detta hade emellertid lagts ner och någon ny organisation för det övergripande elevstödsarbetet fanns inte vid inspektionstillfället. Se vidare kommunrapporten.

Utvärdering av lärandet och betygssättning

Kontinuerlig information till eleverna om kunskapsutvecklingen skapar förutsättningar för dem att ta ansvar för sin utbildning och kunna påverka den och dess resultat. Som stöd för betygssättningen skall lärarna använda de betygskri-

terier som har fastställts. Läraren skall utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och beakta även sådana kunskaper som eleven tillägnat sig på annat sätt än genom den aktuella undervisningen. Skolans lärare skall beakta såväl muntliga som skriftliga bevis på kunskaper och göra en allsidig bedömning av kunskaper och därvid beakta hela kursen.

Eleverna vid Vilunda gymnasium ges en samlad information om sin kunskapsutveckling en gång per termin av sin mentor. Den individuella studieplanen används som underlag för information vid utvecklingssamtalet. Studie- och yrkesvägledarna vid skolan delar ut den till eleverna varje termin för att eleverna skall få en överblick över sin studiegång.

Enligt flertalet av de intervjuade eleverna är det underlag som används vid bedömning och betygsättning främst resultaten från skriftliga prov. Inom karaktärsämnen på yrkesinriktade programmen ingår även praktiska moment. De flesta elever har vid kursens start fått betygskriterierna men dessa har ofta inte kommenterats vidare och många av de elever som inspektörerna mötte hade därför inte förstått vad de i praktiken innebar. Eleverna får inte heller alltid reda på hur de ligger till i förhållande till betygskriterierna och vad de behöver arbeta med för att nå ett visst betyg. Se också avsnitt Bedömning av utbildningsresultaten.

I läroplanen anges att läraren tillsammans med eleverna skall utvärdera undervisningen. Enligt de elever som inspektörerna intervjuat sker sällan någon sådan och där det sker får det ofta inte några konsekvenser för det fortsatta arbetet. Inspektörerna bedömer att lärarna bör förbättra uppföljning och utvärdering av undervisningen.

Skolan deltar i alla nationella kursprov och de ämnen som berörs av proven får därigenom en grund för likvärdig betygssättning. Inom vissa ämnen fördes diskussioner i ämneslagen medan andra lärare litade på sin erfarenhet och ”magkänsla”. Några kontakter med andra gymnasieskolor för att säkerställa en likvärdig betygssättning fanns inte. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra sitt arbete för att säkerställa en likvärdig och rättssäker bedömning och betygssättning.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt författningarna har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Varje skola skall årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten.

Varje sektor inom Vilundagymnasiet upprättar en egen kvalitetsredovisning. Dessa är utformade enligt anvisningar från förvaltningen och följer upp sektorernas verksamhet för att nå ett antal lokala mål. Någon uppföljning av hur skolan lever upp till de nationella målen finns inte. Alla sektors kvalitetsredovisningar anger inte vilka förbättringsåtgärder man avser att vidta för att målen skall uppnås. Som grund för kvalitetsredovisningen finns förutom betyg och provresultat också enkätundersökning bland elever. Kvalitetsredovisningarna ligger sedan till grund för arbetet med lokal arbetsplan, som växer fram i samspel mellan skolledning och personal. Eleverna deltar inte i detta arbete. Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningarna bör förbättras så att de följer upp

skolans resultat i förhållande till de nationella målen. Vidare bör skolan förbättra arbetet med lokal arbetsplan genom medverkan av elever.

Skolledning och intern kommunikation

För att utöva sitt ledarskap skall rektorn enligt skollagen hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Särskilt skall rektorn verka för att utbildningen utvecklas, och han eller hon har en särställning när det gäller att garantera elevernas rättssäkerhet.

Skolledningen vid Vilunda gymnasium består av en verksamhetschef, tre rektorer och tre biträdande rektorer. Rektorn och den biträdande rektorn ansvarar tillsammans för varsin sektor och de program som ingår där. Verksamhetschefen, som är en ny tjänst sedan hösten 2005, är chef för rektorerna och har särskilt ansvar för samordning av verksamheten inom gymnasieskolan samt för arbetsmiljö och utveckling av en ny gymnasieorganisation. Tjänsten är organisatoriskt placerad mellan rektorerna och förvaltningen men har inte verksamhetsansvar och inte heller delegation av beslut i frågor som rör verksamheten. När det gäller dessa verksamhetsfrågor har rektorerna delegation direkt från gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Under de senaste sex åren har det varit stor omsättning av skolledare och ingen av de nuvarande skolledarna har innehaft sin nuvarande tjänst längre än fyra år.

Under inspektionen framträder bilden av en splittrad organisation. Både elever och lärare berättar om svårigheter att veta hur ansvar och befogenheter är fördelade och vart man ska vända sig för att få besked i olika frågor. Den sektorisering, som genomfördes för några år sedan, har såvitt inspektörerna kunnat bedöma inte genomförts fullt ut och organisationen karakteriseras därför av otydlighet. Den ansvarsfördelning, som skolledningen gjort, har ofta inte trängt fram till eleverna och dessa vet därför i många fall inte vem som är deras rektor. Den befintliga ledningsorganisationen innebär också att det i praktiken finns sex rektorer, eftersom rektorer och biträdande rektorer gjort en uppdelning av ansvaret för de olika programmen. Eleverna refererar ofta till verksamhetschefen, när de får frågan om vem som är deras rektor, eftersom han upplevs vara mest synlig ute på skolan.

Inspektörernas intryck är att också den pedagogiska verksamheten ute på skolan är splittrad. De olika arbetslagen eller ämnesgrupperna sköter sitt arbete självständigt och inspektörernas intryck är att de enskilda lärarna driver sin egen verksamhet relativt fristående från gemensamma ramar och beslut för att verksamheten ska fungera för eleverna. Eleverna bekräftar denna bild när de hänvisar till att tillämpningen av regler eller förekomsten av gemensam planering och utvärdering i klassen beror på vilken lärare de har. Inspektörerna bedömer att det idag råder en brist på pedagogiskt ledarskap inom skolan, vilket bör förbättras.

Den tolkning som inspektörerna gör är att återkommande organisationsförändringar, otydlig organisation och ledningsstruktur bidragit till en stor osäkerhet om vad som gäller och vart skolan är på väg, vilket lett till att var och en känt sig tvingad att göra sin egen tolkning och planera sin egen verksamhet tillsammans med sina närmaste kollegor. Inspektörernas intryck är att rektorerna inte har getts tillräckliga förutsättningar för att ta ansvar för den komplexa verksamhet som Vilunda gymnasium innebär. Det finns enligt inspektörernas bedöm-

ning ett behov av att förtydliga ledningsorganisation och ansvarsfördelning inom Vilunda gymnasium. Detta bedöms ytterligare i kommunrapporten.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till likvärdig utbildning

Timplan och schema för Vilunda gymnasium visar att eleverna erbjuds den undervisningstid de har rätt till. Undervisningstiden fastställs av skolledningen.

Inom individuellt val erbjuds eleverna ett begränsat urval av kurser. Intervjuer med elever visar dessutom att detta val inom vissa program begränsas ytterligare och i praktiken innebär att eleverna inte har någon reell valmöjlighet utan ombeds välja vissa bestämda kurser. Enligt författningen skall skolan som individuellt val erbjuda samtliga elever varje kurs som förekommer på ett nationellt program inom kommunen samt de nationellt fastställda kurserna svenska C och idrott och hälsa B. Inspektörerna bedömer att skolan inte erbjuder individuellt val i enlighet med bestämmelserna. Detta måste åtgärdas.

Utbildningen i gymnasieskolan skall vara avgiftsfri för eleverna. De skall utan kostnad ha tillgång till böcker, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning. Inspektionen visar att elever på HR-programmet har kostnader för kläder och skor, som de behöver i sin utbildning. Vidare genomförs som en integrerad del av utbildningen inom några program studieresor, vilka innebär en icke obetydlig kostnad för eleverna. Frågan om avgifter och kostnader bedöms i kommunrapporten.

Beslut om att inrätta lokala kurser får fattas av styrelsen för skolan. Lokala kurser skall svara mot ett sådant behov som inte tillgodoses genom en nationellt fastställd kursplan. I Upplands Väsby kommun är rätten att fatta beslut om lokala kurser delegerad till rektorn. Inspektörerna har tagit del av kursplaner för ett antal lokala kurser vid Vilunda gymnasium och kan konstatera att innehållet i vissa av kurserna täcks av eller skall ingå som moment i nationella kurser samt att betygskriterierna inom vissa av de lokala kurserna anger att inte enbart elevens kunskaper betygsätts utan också närvaro och beteende. I ämnet engelska har en lokal kurs inrättats med syfte att klara de nationella proven. Om eleven klarar kursen får han/hon tillgodoräkna sig både 50 gymnasiepoäng för den lokala kursen och 100 poäng för engelska A. Detta innebär att eleverna tillgodoräknar sig gymnasiepoäng för samma kunskaper två gånger. Inspektörerna bedömer att skolan bör göra en översyn av de lokala kurserna så att utbud och betygskriterier stämmer med reglerna.

Genom studievägledarna får eleverna vid Vilunda gymnasium information om valmöjligheter och utbildningsvägar. För att förbereda inför kommande högskolestudier genomförs också en valbar gymnasiekurs på 50 poäng kallad "Vi vill studera". Inom ramen för kursen sker bland annat kontakter med högskolor och universitet. Vid inspektionstillfället genomfördes en yrkesmessa i samarbetet med organisationer och företag från orten. Elever kunde där få direkt in-

formation om arbetsmarknad och yrkesval. Inspektörerna bedömer att skolan ger vägledning enligt författningarnas krav.

Resurser

Skolans lärare skall ha en utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Om personer med respektive föreskriven utbildning inte finns att tillgå, får den som inte uppfyller kraven anställas för högst ett år i sänder. Den som inte är behörig får ändå anställas utan tidsbegränsning om det saknas behöriga sökanden samt om den sökande har motsvarande kompetens för den undervisning som anställningen avser och det dessutom finns skäl att anta att den sökande är lämpad att sköta undervisningen.

Enligt statistik från SCB har 83 procent av Vilundagymnasiets lärare pedagogisk högskoleutbildning. Enligt skolledningen skall denna siffra vara 90,3 procent. Samtliga lärare som saknar pedagogisk utbildning genomgår eller kommer inom kort att påbörja särskild ämneslärarutbildning (SÄL). Inspektörerna bedömer att skolans lärare har pedagogisk utbildning för den undervisning de huvudsakligen bedriver.

Vilunda gymnasium har rymliga och väl utrustade lokaler. Eleverna har tillgång till aktuella läromedel. Skolan har ett välutrustat bibliotek och en anställd bibliotekarie. Eleverna på HR-programmet har dock inte möjlighet att utnyttja skolans resurser på samma sätt som övriga program, eftersom de har sina lokaler i en annan del av kommunen. Rektorn uppger att man arbetar för att på olika sätt kompensera detta. Inspektörerna bedömer att skolan har lokaler och utrustning som ger förutsättningar för att undervisning och lärarnas planering och samarbete kan ske på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Datum	Ort
2006-06-16	Stockholm

Bertil Karlhager

Malin Winbladh